

Vlaams-Nederlandse werkgroep godsdienstsociologie

Secretariaat: dr. Erik Sengers
1103 AT Amsterdam ZO
tel./fax 020 4653972
erik-sengers@planet.nl

Geachte leden,

Op 4 november j.l. vond de najaarsbijeenkomst plaats van de werkgroep. Een zeer interessante bijeenkomst die veel discussie bij de aanwezigen opriep. In het onderstaande kunt u het verslag van deze bijeenkomst lezen, met hartelijke dank aan dr. Moniek van Dijk die het verslag heeft bezorgd.

De aanwezigen hebben een aantal beslissingen genomen die voor de leden van belang zijn. Ten eerste zijn de data van de bijeenkomsten van volgend jaar vastgesteld en ik verzoek u die alvast te noteren zodat u deze bijeenkomsten niet hoeft te missen. Deze data zijn 10 februari, 1 juni en 9 november 2012. Het thema van de bijeenkomst van 10 februari staat al vast: Islam in het publieke domein, met als sprekers Theo Salemink & Marcel Poorthuis en Sipco Vellenga & Gerard Wiegers. Op 1 juni vindt de traditionele publieksbijeenkomst plaats waarbij de Redactie van *Religie & Samenleving* in samenwerking met de werkgroep de resultaten van het onderzoek presenteert aan een breed publiek. Ook het thema van deze bijeenkomst is bekend: religie onder druk.

Het tweede besluit dat is genomen betreft de financiën. Het financieel verslag van de penningmeester is aangenomen en de contributie van 2012 is wederom vastgesteld op EUR 15,-. Ik wil u vragen uw bijdrage voor 2012 over te maken op het gebruikelijke gironummer 29.64.28.159 t.n.v. Werkgroep Godsdienstsociologie te Amsterdam. Door uw bijdrage bent u er verzekerd van dat u als eerste en het meest uitvoerig op de hoogte blijft van de activiteiten van de werkgroep en bent u verzekerd van aanbiedingen zoals korting op het tijdschrift *Religie & Samenleving*.

Met vriendelijke groet en tot ziens in het komende jaar,

Dr. Sipco Vellenga, voorzitter
Dr. Erik Sengers, secretaris-penningmeester.

Verslag

Aanwezig: José Baars, Jos Becker, Jeroen Boekhoven, Meerten ter Borg, Marijn Bouwmeester, Joris Kregting, Ben Provoost, Erik Sengers, Jan Sloot, Sipco Vellenga, Nico Vink, Ton Zondervan
Afmeldingen: Lammert Jansma, Markus Davidsen, Gerard Dekker, Andre Droogers, Rein Nauta, Staf Hellemans, Karen Pärna, Mady Thung, Hijme Stoffels en andere meldingen.

Mededelingen

Het voorstel van het bestuur voor de nieuwe data in het komende jaar wordt overgenomen. Daarmee zijn de data voor het jaar 2012:

10 februari: Islam in het publieke domein

1 juni (publieksbijeenkomst te Amsterdam): Religie onder druk; vrijheid, angst en conflict.

9 november

Verder is op 20 april het afscheidssymposium van prof. Meerten ter Borg in Leiden, met als thema 'implicit religion, non-institutional religion and beyond'. Onder andere Paul Heelas is spreker.

Het financieel verslag van 2011 wordt goedgekeurd, met dank aan de penningmeester. De contributie blijft ongewijzigd voor 2012 op het bedrag van EUR 15,-. Alle leden worden opgeroepen het bedrag te betalen op de rekening van de werkgroep.

Inleidingen

Nico Vink noemt zich een amateur-godsdienstsocioloog en heeft zich zes jaar bezig gehouden met de vraag wat godsdienstsociologen nu eigenlijk allemaal religie noemen; waar geloven zij zelf eigenlijk in? Vragen die hij graag wilde kunnen beantwoorden waren: vallen collectieve ritens zoals de begrafenis van André Hazes ook onder religie? En kunnen Bourdieu's benadering en concepten als veld, habitus, kapitaal helpen religie af te bakenen en veranderingen te verklaren? Zo zag Bourdieu in Florence in de Santa Maria Novella twee gedragssoorten: kunstliefhebbers en gelovigen, en zag dat zij bijvoorbeeld de omgeving heel anders waarden, een andere houding (habitus) hebben.

Tegenwoordig is het religieuze veld sterk veranderd: het is een subveld geworden van het culturele veld; de grenzen tussen deze subvelden zijn vloeibaar geworden, het religieuze veld wordt gekoloniseerd door nieuwkomers zoals psychologen en het religieuze gezag is overgegaan naar creatieve professionals. Spiritualiteit is dan ook een fase in het religieuze veld met statusverlies van de professionele specialisatie, waarbij met name leken en vrouwen producenten worden van religieuze goederen met name op het gebied van genezing. Vink moedigt de godsdienstsociologen aan meer aandacht te hebben voor mediareligie. Er volgde een interessante discussie. (zie ook www.interculturelespiritualiteit.nl).

Jeroen Boekhoven beziet sjamanisme als een sociale constructie (aan de hand van Beckford): hoe gaan mensen om met religieuze objecten en hoe legitimeren experts in het veld hun macht? De oorsprong voor het sjamanisme ligt in Siberië aan het eind van de zeventiende eeuw waar de Sjamaan de deskundige is die toegang tot het hogere heeft voor het volk en antwoorden zoekt. De term sjamaan was wel problematisch, hij werd ook wel gezien als geestesziek, achterlijk of duivels, maar dit veranderde in de Romantiek. Boekhoven zocht door de geschiedenis heen wetenschappers die zich hiermee bezig hebben gehouden om bijvoorbeeld de spelregels te vinden. Hij ontdekte dat folkloristen, antropologen en godsdienstsociologen voor veel verschillende soorten religieuze specialisten deze term gebruikten. Twintigste-eeuwse psychologen gebruiken hierbij termen als schizofreen en wounded healer. De sjamaan is niet gek, is de master of spirits die hij inzet (n.a.v. Gogorov) van origine. Alleen wordt de term misbruikt om een strategische positie in het spirituele veld (Bourdieu's term) te krijgen waarbij de ontstaansgeschiedenis vaak wordt vergeten. Er volgde een pittige discussie over geloof en wetenschap, empowerment, gender...

RECENTE PUBLICATIES

- Deursen, A.Th. van: *In Katwijk is alles anders. Een christelijk dorp ontmoet de wereld, 1940-2005*. ISBN 9789035136571, Bert Bakker € 29,95.
- EMILIANIDES, Achilles (ed.), *Religious Freedom in the European Union: The Application of the European Convention on Human Rights in the European Union*, Proceedings of the 19th Meeting of the European Consortium for Church and State Research, Nicosia (Cyprus), 15-18 November 2007. Leuven, Peeters, 2011.
- TOMKA, Miklos, *Expanding religion: religious revival in Post-Communist Central and Eastern Europe*. Berlin, De Gruyter, 2011.
- TRIANDAFYLIDOU, Anna (ed.), *Muslims in 21st Century Europe: structural and cultural perspectives*. London, Routledge, 2010.
- MEYER, Hendrik, SCHUBERT, Klaus (eds.), *Politik und Islam*. Wiesbaden, VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2011.
- GABRIEL, Karl (ed.), *Religionsfreiheit und Pluralismus: Entwicklungslinien eines katholischen Lernprozesses*. München, Ferdinand Schöningh, 2010.
- REUTER, Astrid, KIPPENBERG, Hans G. (ed.), *Religionskontroversen im Verfassungsstaat*. Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 2010.
- All the articles of the conference '[Civil Religion in the United States and Europe](#)' published by the *George Washington International Law Review*.
- BÄCKSTRÖM, Anders and Grace DAVIE (eds.) with Ninna Edgardh and Per Pettersson, *Religion and Welfare in Europe: Gendered, Religious and Social Change*, vol. II, Ashgate, 2011.
- GREEN, S. J. D., *The Passing of Protestant England: Secularisation and Social Change c.1920-1960*, Cambridge University Press, 2011.
- MORETON, C., *Is God Still An Englishman? How Britain Lost its Faith (But Found New Soul)*, Little Brown, 2010.
- YATES, N., *Love Now, Pay Later? Sex and Religion in the Fifties and Sixties*, London: SPCK, 2010.
- Geurts, T.: *Rolduc. De laatste dagen van een kleinseminarie*. ISBN 9789460033155, Balans, € 19,95
- red. Manen, K.G. van: *Lutheranen in de Lage Landen. Geschiedenis van een godsdienstige minderheid (ca. 1520-2004)*. ISBN 9789023926184, Boekencentrum € 49,90.
- Anne Phillips: *The Faith of Girls. Children's Spirituality and Transition to Adulthood*. Ashgate GBP 45,-
- Edited by W. Cole Durham Jr., David M. Kirkham, Christine Scott, Rik Torfs: *Islam, Europe and Emerging Legal Issues*. Ashgate GBP 60,-
- Göran Larsson: *Muslims and the New Media. Historical and Contemporary Debates*. Ashgate GBP 45,-
- Enzo Pace: *Religion as Communication. God's Talk*. Ashgate GBP 50,-
- Edited by Milda Ališauskiene and Ingo W. Schröder: *Religious Diversity in Post-Soviet Society. Ethnographies of Catholic Hegemony and the New Pluralism in Lithuania*. Ashgate GBP 50,-
- Edited by Knut A. Jacobsen and Kristina Myrvold: *Sikhs in Europe. Migration, Identities and Representations*. Ashgate GBP 60,-
- Birgit Klostermeier: *Das unternehmerische Selbst der Kirche – Eine Diskursanalyse*. De Gruyter 89,95 €. ISBN 978-3-11-025952-0.
- Petra-Angela Ahrens / Gerhard Wegner: *Soziokulturelle Milieus und Kirche. Lebensstile – Sozialstrukturen – kirchliche Angebote*. ISBN 978-3-17-022153-6. Kohlhammer.
- Mul, J. de: *Paniek in de polder. Polyteek en populisme in Nederland*. ISBN 9789086870738, Klement € 19,95
- Eck, John van: *In het hart gezien. Geloof en gevoel in het leven van Nederlandse gereformeerden, 1602-1744*. ISBN 9789051944235, Wijnen, Uitgeverij Van € 38,00
- Paul Dekker, Gürkan Çelik en Iris Creemers (red.) *Breekpunt of bindmiddel. Religious engagement in de civil society*. € 18,50 ISBN: 978 90 211 4318 7 bijdragen van o.a. Femke Halsema, André Rouvoet, Paul Schnabel en Anton C. Zijderveld.

- DOE, N., *Law and religion in Europe: a comparative introduction*. Oxford University Press.
- EMILIANIDES, A., *Religious freedom in the European Union: the application of the European Convention on Human Rights in the European Union : proceedings of the 19th Meeting of the European Consortium for Church and State Research, Nicosia (Cyprus), 15-18 November 2007*. Leuven, Peeters.
- FERREIRO, J., *Islam and state in the EU: Church-state relationships, Reality of Islam, Imams training centres*. Frankfurt am Main, Peter Lang.
- LAMBERT ABDELGAWAD É., RAMBAUD T. (dir.), *Analyse comparée des discriminations religieuses en Europe*. Paris, Société de législation comparée.
- NIELSEN J., AKGÖNÜL S., ALIBAŠIĆ A., MARÉCHAL B (dir.), *Yearbook of Muslims in Europe – Volume 3*. Leiden, Brill.
- PICKEL, G. and K. SAMMET (eds.), *Transformations of religiosity: religion and religiosity in Eastern Europe, 1989-2010*. Wiesbaden, Verlag für Sozialwissenschaften.
- BIENFAIT, Agathe (Hg.), *Religionen verstehen. Zur Aktualität von Max Webers Religionssoziologie*. Wiesbaden, VS-Verlag für Sozialwissenschaften.
- KRECH, Volkhard, *Wo bleibt die Religion? Zur Ambivalenz des Religiösen in der modernen Gesellschaft*. Bielefeld, Transcript Verlag.
- PICKEL, Gert, SAMMET, Kornelia (Hg.), *Religion und Religiosität im vereinigten Deutschland. Zwanzig Jahre nach dem Umbruch*. Wiesbaden, VS-Verlag, 2011.
- Haynes, Jeffrey and Hennig, Anja, *Religious Actors in the Public Sphere*. London , Routledge.
- SCHANDA, Balázs, *Religion and Law in Hungary. Alphen aan den Rijn, Kluwer Law International*.
- MAC GREIL, M., *Pluralism and Diversity in Ireland: Prejudice and Related Issues in 21st Century Ireland*. Dublin, Columba Press.